

Innst. 332 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Meld. St. 20 (2010–2011)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Norges deltakelse i Europarådet i 2010

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Politiske hovedspørsmål og prioriteringer

Samarbeidet i Europarådet har som hovedmålsetting å fremme demokrati, rettsstaten og respekt for menneskerettighetene i hele Europa. Gjennom et bredt samarbeid på disse områdene legges et solid grunnlag for fred og trygghet i vår verdensdel. Europarådet, som ble opprettet i 1949, er den eldste av de store europeiske samarbeidsinstitusjoner.

De overordnede prioriteringene for regjeringens arbeid i Europarådet er å fremme organisasjonens kjerneverdier demokrati, rettsstat og menneskerettigheter. Videre er arbeidet med reform av Europarådet gitt høy prioritet. I tråd med dette har Norges arbeid i 2010 hatt hovedfokus på:

- styrking av det europeiske menneskerettssystemet,
- støtte til demokratiarbeidet i medlemslandene,
- utvikling av samarbeidet med EU og OSSE,
- interkulturell dialog,
- reform av Europarådets organisasjon.

Samarbeidet i Europarådet preges i dag i betydelig grad av at Russland og land i Sentral- og Øst-Europa samt Sør-Kaukasus er blitt medlemmer. Det store antall klager til menneskerettsdomstolen, blant annet fra de nye medlemslandene, setter Europarådets menneskerettssystem under press. Konflikten i

Georgia i 2008 viste at Europarådet fortsatt har betydelige oppgaver i flere av de nye medlemslandene.

En viktig oppgave for Europarådet er å være en pådriver i folkerettslig samarbeid. Norge legger stor vekt på arbeidet i Europarådets folkerettskomité (CAHDI) og ledet komiteen frem til årsskiftet.

Generalsekretæren leder sekretariatet med rundt 1800 ansatte i Strasbourg og 200 i felt, og spiller en viktig rolle som dialogpartner i det europeiske samarbeidet. Generalsekretæren iverksetter organisasjonens strategier og vedtak, og representerer Europarådet utad. Valget av Jagland til generalsekretær innebar et brudd på en lang tradisjon i Europarådet hvor etter generalsekretærene har blitt rekruttert blant Parlamentarikerforsamlingens ledere. Siktemålet var å gjennomføre nødvendige reformer, gi Europarådet et sterkere politisk lederskap, samt klargjøre og styrke Europarådets rolle i den europeiske samarbeidsarkitektur.

Europarådet spiller nå en tiltakende aktiv rolle i europeisk politikktutforming. Høynivåkonferansen om rom i oktober var et eksempel på dette, som viste at Europarådet både har evne og vilje til å sette dagsorden. Generalsekretæren har likeledes økt fokuset på integrering og det nye, multikulturelle Europa. Regjeringen er opptatt av å forebygge fremvekst av radikale religiøse grupperinger som forfekter intolerante og samfunnsfiendtlige holdninger, uforenlige med grunnleggende menneskerettigheter, og som representerer en sikkerhetsrisiko. Videre stiller regjeringen seg kritisk til en utvikling der stater og aktører som selv ikke respekterer religionsfriheten, i økende grad finansierer trossamfunn i åpne og tolerante samfunn. Regjeringen legger samtidig vekt på at norske myndigheter etterlever menneskerettighetsvernets prinsipper og regler.

Regjeringen støtter reformprosessen. Etter regjeringens syn vil en viktig oppgave for Europarådet

være å påse at medlemslandene etterlever de forpliktelsene de har påtatt seg når det gjelder menneskerettigheter, rettsstat og demokrati, og dermed sikre grunnleggende rettigheter på disse områdene for alle Europas innbyggere. Norge vektlegger å være en pådriver for reform og styrking av det europeiske menneskerettssystemet, for interkulturell dialog, for samarbeid med andre europeiske organisasjoner (EU og OSSE) og for effektivisering av arbeidet i organisasjonen.

Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) er en bærebjelke i Europarådets menneskerettssystem. Domstolens situasjon har de senere årene blitt stadig vanskeligere som følge av en dramatisk økning i antall klagesaker. Selv med en betydelig økning i domstolens kapasitet de senere årene, fortsetter antallet innkomne klager å overstige antall saker som avsluttes. Det er uheldig at domstolen, som blant annet fører tilsyn med at medlemslandenes nasjonale rettssystemer avgjør saker innen rimelig tid, selv ikke makter å fatte vedtak innen rimelig tid.

Regjeringen er opptatt av å sikre domstolens effektivitet og fremtid. Norge har derfor også i 2010 deltatt aktivt i arbeidet for reform av det europeiske menneskerettssystemet og arbeidet for økte ressurser til domstolen.

Regjeringen legger stor vekt på videre utbygging av Europarådets forbindelser med Den europeiske union (EU), og er i denne sammenheng tilfreds med oppfølgingen av samarbeidsavtalen mellom Europarådet og EU fra 2007.

Lisboa-traktaten åpner for at EU kan slutte seg til Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK). EUs tilslutning til EMK vil være et svært viktig skritt for det videre arbeidet for å opprettholde en felles standard på menneskerettsarbeidet i Europa. Regjeringen ser positivt på at EU vil slutte seg til EMK, og fra norsk side bidrar vi aktivt til arbeidet.

Regjeringen legger tilsvarende vekt på å følge opp arbeidet med samordning og koordinering mellom Europarådet og Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE). Dette arbeidet skjer på basis av den avtalen som ble inngått mellom de to organisasjonene etter initiativ fra Norge under den norske formannskapsperioden i Europarådet i 2004. Samarbeidet med OSSE omfatter kampen mot terrorisme, tiltak mot menneskehandel, arbeidet for toleranse og ikke-diskriminering, og beskyttelse av nasjonale minoriteter.

Etter nordisk-baltisk initiativ stilles krav om reform og effektivisering av Europarådets organisasjon og arbeidsmetoder. Formålet er bedre balanse mellom oppgaver og ressurser. Mange medlemsland ønsker nullvekst i Europarådets budsjett. For å kunne øke innsatsen blant annet innenfor domstolens virkefelt er det derfor nødvendig å prioritere strengere i

andre deler av organisasjonen. Regjeringen støtter ønsket om økte ressurser til domstolen og til tilsyn med oppfølging av dommene, men ønsker ikke at dette skal lede til en vesentlig reduksjon i aktivitet under Europarådets kjerneområder.

For Norge var det en prioritert oppgave også i 2010 å arbeide for økte ressurser til domstolen og de øvrige menneskerettsinstrumentene, herunder menneskerettskommisjonen og overvåkingen av Konvensjonen om menneskehandel. Norges totale bidrag var i 2010 på 5,07 mill. euro, hvorav 4,37 mill. euro til det ordinære budsjett og pensjonsfondet og 0,69 mill. euro til delavtalene. Norge deltar i 10 av Europarådets 12 delavtaler. Norge ga i tillegg nærmere 1,8 mill. euro til frivillige bidrag og fond.

1.2 Det politiske samarbeidet i Ministerkomiteen

Ministerkomiteen har i 2010 videreført arbeidet med handlingsplaner med særlig vekt på demokratiske valg og institusjoner. Norge har i 2010 bidratt til Europarådets arbeid i disse landene.

Meldingens kapittel 2 gir en detaljert gjennomgåelse av arbeidet i Ministerkomiteen, samarbeidet med EU, OSSE og FN samt Europarådets arbeid i medlemslandene.

1.3 Menneskerettigheter og demokratibyggning

Menneskerettsdomstolen er et av de viktigste organene i Europarådet. Domstolen har imidlertid over tid møtt store vanskeligheter på grunn av en enorm økning i arbeidspresset. Vanskelighetene ble forsterket i 2010 som følge av fortsatt økning i antall klagesaker. Domstolen registrerte 61 300 nye klager i 2010, en økning på 7 pst. i forhold til 2009. Dette bidro til at antallet registrerte, uavsluttede klagesaker ved utgangen av 2010 var økt til 139 650, en økning på 17 pst. sammenlignet med året før.

Den viktigste grunnen er at Europarådet siden 1990 har fått 25 nye medlemsland, hvorav flere er overrepresentert med et stort antall klager. Over 60 pst. av sakene til behandling ved utgangen av året var klager mot fem stater: Russland (28,9 pst.), Tyrkia (10,9 pst.), Romania (8,6 pst.), Ukraina (7,5 pst.) og Italia (7,3 pst.). Når det gjelder domfellelser for konvensjonsbrudd i løpet av året, ligger Tyrkia øverst med 228 dommer, fulgt av Russland (204), Romania (135) og Ukraina (107).

En annen viktig årsak til økningen i antall klager er økende bevissthet i mange medlemsland om adgangen enkeltpersoner har til å klage påståtte brudd på Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) inn for domstolen.

Samtidig har antall rettsavgjørelser fra domstolen økt betydelig de senere årene. Ved utgangen av november 2010 hadde domstolen avsagt 41 183 retts-

avgjørelser som avsluttet saker. Dette var 16 pst. flere enn på samme tidspunkt i 2009. 2 607 klager var avgjort ved dom. Resten av avgjørelsene, rundt 94 pst., var saker som ble avvist eller strøket av sakslisten. Økningen i produktivitet står imidlertid ikke i forhold til et stadig økende antall nye saker.

Ministerkomiteen fører tilsyn med at statene fullbyrder EMDs dommer, jf. EMK artikkel 46(2). Som følge av økt saksmengde i EMD har også Ministerkomiteens tilsynsfunksjon blitt sterkt belastet. Som et ledd i de pågående reformene har derfor Ministerkomiteen besluttet å reformere sine egne arbeidsmetoder. Endringene, som vil innføres i 2011, etablerer et tosporet system basert på det grunnleggende prinsippet at det er statene som er forpliktet til effektivt å gjennomføre domstolens dommer og beslutninger.

Norge er blant landene i Europarådet med færrest dommer mot seg. Frem til 31. desember 2010 har EMD avsagt totalt tjue fallende og åtte frifinnende dommer i saker som Norge var part i. I samme tidsrom har konvensjonsorganene i Strasbourg avvist (ikke tatt til realitetsbehandling) over hundre saker mot Norge.

EMD har i de senere år gjort mer bruk av sin myndighet til å avsi såkalte midlertidige forføyninger (anmodninger) etter regel 39 i EMDs interne reglement. Dette er anmodninger til statene om å iverksette midlertidige tiltak, eller utsette iverksettelsen av en avgjørelse, i påvente av endelig avgjørelse fra EMD, dersom det foreligger en overhengende fare for skade på grunnleggende menneskerettigheter som ikke kan repareres. Når det gjelder slike saker har også Norge hatt en økning i anmodninger, men ikke i samme omfang som mange andre land. I 2010 innvilget EMD ni slike anmodninger i saker mot Norge, mens det i 2009 ble innvilget fire. I 2008 ble tre anmodninger innvilget.

Som et ledd i oppfølgingen av fallende dommer mot Norge publiseres et sammendrag av dommene på norsk på Lovdatas sider på Internett. Også sammendrag av andre dommer fra EMD publiseres her. Dette bidrar til å gjøre dommene mer tilgjengelige for dommere, advokater og andre interesserte.

Den europeiske menneskerettskommisjonen skal fremme kunnskap om og respekt for menneskerettene slik de er nedfelt i Europarådets menneskerettsinstrumenter. Menneskerettskommisjonen betraktes som Europarådets flaggskip og får bred støtte for sine prioriteringer og sitt fokus på rom og mediefrihet. Menneskerettskommisjonen vektlegger en langsiktig tilnærming framfor «brannslukning», spesielt hva angår religiøse konflikter. Denne tilnærmingen verdsettes av medlemslandene. Europarådets menneskerettskommisjonen fortsatte i 2010 å sette fokus på situasjonen til utsatte grupper.

Den europeiske torturovervåkningskomiteen – CPT) overvåker medlemslandenes oppfølging av EMK mot tortur og annen umenneskelig og nedverdiggende behandling. Målet er å forebygge brudd på EMK, som forbyr tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. CPT vil gjennomføre et periodisk besøk til Norge i løpet av 2011. Komiteen har tidligere besøkt Norge fire ganger – senest i 2005.

Den europeiske kommisjon for demokrati gjennom lovgivning (Venezia-kommisjonen) ble opprettet i 1990. Formålet var å støtte demokratiseringsprosessen i de sentral- og østeuropeiske land ved å gi juridisk assistanse til utformingen av grunnlover og andre sentrale lover i stater som er bygget på demokratiet og rettsstatens prinsipper.

Lovrådgiver Jan Helgesen, UD, er norsk medlem av Venezia-kommisjonen. Han ble i 2007 valgt til Kommisjonens president og i desember 2009 til første visepresident. Professor Fredrik Sejersted, Juridisk Fakultet, Universitetet i Oslo, ble i 2008 oppnevnt som norsk varamedlem og møter fast i Kommisjonen når Helgesen presiderer.

Den europeiske kommisjonen mot rasisme og intoleranse (ECRI) er et uavhengig overvåkningsorgan som har som målsetting å bekjempe vold, diskriminering og fordommer mot personer eller grupper av personer basert på bl.a. rase, farge, språk, religion, nasjonalitet eller etnisk opprinnelse. ECRI utarbeider generelle anbefalinger om tiltak for å bekjempe rasisme og intoleranse. Videre overvåker ECRI situasjonen mht. rasisme og intoleranse i medlemslandene og vurderer nasjonal lovgivning og politikkutforming med sikte på å gi nasjonale myndigheter råd om relevante tiltak for å bekjempe rasisme og intoleranse.

ECRIs fjerde rapport om Norge, fremlagt i 2009, inneholdt 57 anbefalinger. ECRI har bedt Norge redegjøre for oppfølgingen av tre av deres hovedanbefalinger innen 25. mars 2011 (midtveisrapport). ECRI anmoder om prioritert oppfølging fra norske myndigheter når det gjelder 1) videreutvikling og rettslig håndheving av aktivitetsplikten, 2) bruk av tolk i helse- og rettsvesen, 3) rasistisk profilering fra politi, tollere og immigrasjonsmyndigheter.

Forum for demokrati (FFD) ble opprettet i 2005 for å styrke demokratiet, politisk frihet og borgernes deltakelse i samfunnet. Forumet skal gi impulser til Europarådets løpende arbeid for å sikre og befeste demokratiet i den europeiske region. Det samler deltakere fra så vel politiske partier som sentral- og lokaladministrasjon, frivillige organisasjoner og akademier. Det legges vekt på dialog, debatt og utveksling av erfaringer.

1.4 Det faglige samarbeidet på hovedområdene

Meldingens kapittel 4 omhandler det faglige samarbeidet på hovedområdene:

- Menneskerettigheter, hvor styringskomiteen for menneskerettigheter (CDDH) arbeider med utvikling og vern av menneskerettighetene. Komiteen møtes to ganger i året og har en rekke underordnede komiteer og ekspertgrupper.
- Likestilling, hvor styringskomiteen for likestilling (CDEG) behandler tema som omhandler like muligheter og like rettigheter for kvinner og menn, kjønnsbasert vold, og integrering av kjønnslikestilling i Europarådet og medlemslandene.
- Menneskehandel, hvor Europarådets konvensjon mot menneskehandel er et av de sentrale internasjonale instrumentene mot menneskehandel. Opprettelsen av et ekspertovervåkingsorgan (GRETA) utgjør en viktig del av konvensjonen. Norge har prioritert å støtte GRETA sin virksomhet og har arbeidet for å sikre GRETA tilstrekkelige ressurser. GRETA ledes av en norsk lagdommer og tidligere dommer ved Den europeiske menneskerettsdomstolen. Arbeidet mot menneskehandel vil fortsatt bli prioritert i tråd med regjeringens handlingsplan mot menneskehandel.
- Vold mot kvinner og vold i nære relasjoner. Europarådskampanjen for å bekjempe vold mot kvinner og vold i nære relasjoner ble avsluttet sommeren 2008. Selve kampanjen var basert på at det enkelte medlemslandet gjennomfører tiltak nasjonalt og rapporterer til sentralt nivå slik at man får oversikt over situasjonen på europeisk nivå. Kampanjen avdekket et behov for å utarbeide et juridisk bindende instrument for å forebygge vold mot kvinner samt for å beskytte ofre utsatt for slik vold og for å straffe overgriperne.
- Livskvalitet og rettigheter for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (LHBT). Europarådet vedtok i mars 2010 verdens første overnasjonale juridiske instrument innrettet spesielt for å styrke rettigheter for lesbiske, homofile, bifile og transpersoners (LHBT) livskvalitet og rettigheter i form av en anbefaling om å arbeide mot diskriminering og vold grunnet seksuell orientering eller kjønnsidentitet.

1.5 Annet samarbeid

I meldingens kapittel 5–13 omhandles samarbeid på en rekke områder. Det pekes på at innen det juridiske samarbeidet er det styringskomiteen for sivilrettslig samarbeid (CDCJ) som har som formål å fremme effektive og demokratiske rettssystemer i medlemslandene.

Norge legger stor vekt på arbeidet i styringskomiteen for strafferettslig samarbeid (CDPC) med tilhørende ekspertgrupper. Styringskomiteen hadde sin årlige plenarforsamling i juni 2010. Hovedsakene var utenlandske innsatte, farlige innsatte, ulovlig handel (trafficking) med organer, celler og vev, samt retts-tekniske bevis fra fasen før laboratorium (dvs. fra åsted via laboratorium) og frem til domstolen.

Norge legger også stor vekt på arbeidet utført i Europarådets folkerettskomité (CAHDI). Komiteen møtes to ganger i året og består av lederne for rettsavdelingene i utenriksdepartementene i de 47 medlemsstatene.

Videre vil regjeringen prioritere kamp mot korrupsjon høyt og ser arbeidet i Europarådet som svært nyttig i denne sammenheng. Norge har ratifisert både Europarådets sivilrettslige konvensjon mot korrupsjon og den strafferettslige konvensjonen med tilleggsprotokoll.

Helsekomiteen (CDSF) har fra 2009 hatt norsk leder, som ble gjenvalgt for en ny periode i 2010. Helsekomiteen godkjente anbefalingene fra ekspertgruppen på mobilitet, migrasjon og tilgang til helse-tjenester (SP-MIG).

Bioetikkomiteen (CDBI) behandler spørsmål knyttet til konvensjonen om menneskerettigheter og biomedisin (Oviedo-konvensjonen). Konvensjonen har som formål å beskytte verdigheten og identiteten til alle mennesker, og garantere integritet og andre grunnleggende rettigheter i forbindelse med biomedisin, herunder biomedisinsk forskning. Norge ble i 2010 valgt inn som representant i komiteens styre.

Europarådets arbeid mot narkotikakriminalitet og -misbruk er lagt til Pompidou-gruppen, som er en tverrfaglig samarbeidsgruppe for narkotikas spørsmål på ministernivå innenfor Europarådet. Gruppens primære mål er å bidra til å bekjempe narkotikaproblemene i Europa. Norge har i denne perioden deltatt i styret i gruppen, og vil også være medlem av styret i kommende periode (2011–2014).

Norge ratifiserte Den reviderte europeiske sosialpakten (av 1996) i 2001. Sosialpakten er den mest grunnleggende og bredeste avtalen på det sosiale området i Europarådet. Den omfatter blant annet rettighetene til barn og ungdom, familie- og likestillingsrettigheter, vern av organisasjonsfrihet og retten til arbeid, retten til rettferdige og trygge arbeidsvilkår, vern av arbeidstaker ved opphør av arbeidsforhold, sikring mot sosial utestenging og sikring av retten til bolig.

Norge deltar i Styringskomiteen for sosialt samhold (CDCS) og har formannskapet i 2010–2011. Det vil bli avholdt ministermøte i Tyrkia i 2012. Norge deltar i ekspertkomiteen for trygd (CS-SS) som overvåker medlemslandenes gjennomføring av Europarådets instrumenter på trygdeområdet, spesielt den

europaiske kodeks for sosial sikkerhet. Komiteen vurderer også tolknings spørsmål og andre spørsmål av administrativ art angående Europarådets koordineringsinstrumenter på trygdeområdet.

Norge deltar videre i en ekspertgruppe om sosial mobilitet (CS-CM), som hadde avslutningsmøte i 2010 og vil avlevere en sluttrapport til CDCS i 2011.

Norge tok i 2010 initiativ til en ad hoc-gruppe om barns rettigheter og sosiale tjenester (CS-S-CRS). Det gjennomføres nå en kartlegging i medlemslandene av barns rettigheter i de sosiale tjenestene som ferdigstilles i 2011. Det arbeides med ekstrem fattigdom og fattige arbeidere («working poor») som en del av en samlet rapport med retningslinjer for arbeid med fattigdomsspørsmål.

CDCS ga i 2010 tilslutning til å etablere en ekspertgruppe for å drøfte aktiv alderdom og eldres velferd. Arbeidet vil bli avsluttet i 2012 og tar sikte på å bidra til EUs år for aktiv alderdom.

En handlingsplan for perioden 2006–2015 for personer med nedsatt funksjonsevne er fulgt opp av et eget forum (CAHPAH) der Norge deltar. En ekspertgruppe utreder spørsmålet om deltakelse og medvirkning for personer med nedsatt funksjonsevne i det politiske og offentlige liv. I 2010 ble det gjennomført en midtveisevaluering av handlingsplanen.

Norge deltar i Ekspertkomiteen for rom og reisende, og i Ekspertkomiteen for nasjonale minoriteter, sistnevnte med norsk lederskap i 2010 og 2011.

I Norge er kvener, skogfinner, rom, romani og jøder definert som nasjonale minoriteter. Norge leverte sin tredje rapport om gjennomføringen av konvensjonen i juli 2010. Europarådets rådgivende komité for rammekonvensjonen blir på vanlig måte invitert til Norge i påfølgende år, 2011, for utfyllende informasjon, før behandling av rapporten finner sted i Ministerkomiteen.

Minoritetsspråkpakten slår fast at vern om de historiske regions- eller minoritetsspråkene i Europa bidrar til å opprettholde og utvikle kulturell rikdom og tradisjoner i Europa. I Norge er språkene samisk, kvensk, romanes og romani definert som minoritetsspråk, og dermed beskyttet av minoritetsspråkpakten. Europarådets ministerkomité vedtok i mars 2010 anbefalinger til Norge i forbindelse med Norges fjerde rapport om oppfølging av pakten. Norge skal innen 1. juli 2011 rapportere for femte gang om gjennomføringen av språkpakten.

Styringskomiteen for integrerings- og migrasjonsspørsmål (CDMG) har ledet arbeidet med spørsmål knyttet til integrering og innvandring. Komiteen hadde to møter i 2010.

Norge deltar i det barnepolitiske samarbeidet hovedsakelig gjennom forum for barns rettigheter. Europarådet arrangerte to ekspertkonferanser om barns rettigheter i 2010 hvor Norge deltok. Europarå-

dets arbeid med ungdomspolitiske saker blir utviklet og gjennomført i nært samarbeid mellom medlemslandene, frivillige internasjonale barne- og ungdomsorganisasjoner, nasjonale ungdomsråd i medlemslandene og andre grupper som arbeider med barne- og ungdomsspørsmål internasjonalt.

Europarådet har to konvensjoner på idrettsområdet om henholdsvis antidoping og kamp mot tilskuer vold. Norge deltar fast i gruppene som overvåker medlemslandenes oppfølging av disse konvensjonene. I 2010 overleverte Norge sin oppfølgingsrapport etter Europarådets evaluering av den norske antidopingpolitikken, en evaluering som var svært positiv. Norge deltar også i møtene i ad hoc-komiteen for å koordinere europeiske myndigheters synspunkter i saker knyttet til verdens antidopingbyrå (WADA).

Samarbeidet med Europarådet på utdannings- og forskningsområdet foregår i regi av to styringskomiteer, en for utdanning (CDED) og en for høyere utdanning og forskning (CDESR).

Det europeiske Wergelandsenteret ble opprettet av Norge og Europarådet i samarbeid som et ressursenter for Europarådets medlemsstater innenfor opplæring i interkulturell forståelse, menneskerettigheter og demokratisk medborgerskap. Senteret er lokalisert i Oslo, og har vært operativt siden mai 2009. Det er organisert som en egen stiftelse med en grunnfinansiering fra Norge. Regjeringen anser senteret som et viktig bidrag til Europarådets arbeid med demokratibygging.

1.6 Kulturminneforvaltning og naturforvaltning

Styringskomiteen for kulturarv og landskap (CDPATEP) arbeider med den fysiske kulturarven i Europa, medregnet landskap, kulturmiljø og kulturminne. Norge sluttet seg til Den europeiske landskapskonvensjonen i 2001. Konvensjonen gir ny forståelse av landskapet som leveområde for mennesker og tema for demokratisk debatt. Iverksetting av konvensjonen i Norge bidrar til å fremme livskvalitet og helse, det lokale selvstyret, bærekraftige og livskraftige lokalsamfunn og attraktive steder som stimulerer skaperevnen og tiltakslysten. Gjennom det europeiske samarbeidet får Norge informasjon og inspirasjon fra andre land. Gjensidig bistand og informasjon er basert på frivillige bidrag. Det er etablert et nordisk nettverk med økonomisk støtte fra Nordisk Ministerråd.

Norge har lagt vekt på å styrke lokalt og regionalt samarbeid innen rammen av Europarådet, med særlig fokus på utdanning, barne- og ungdomsarbeid, samt interkulturell dialog. Viktige områder har vært demokratisk deltakelse, etikk, reformer på regionalt nivå, og erfaringer med modeller for interkommunalt samarbeid. Også gjennom Kongressen følger Norge opp

generalsekretærens reformagenda. I 2008 startet også arbeidet med en felles plattform for strategien for innovasjon og godt styresett på lokalt nivå. Norge er et av seks pilotland i dette prosjektet hvor KS har hovedansvaret i Norge i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Laila Gustavsen, Eva Kristin Hansen, Svein Roald Hansen, Sverre Myrli, Tore Nordtun og Willy Pedersen, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen, Morten Høglund, Siv Jensen, Peter N. Myhre og Karin S. Woldseth, fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark, Ivar Kristiansen og lederen Ine M. Eriksen Søreide, fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, fra Senterpartiet, Trygve Slagsvold Vedum, og fra Kristelig Folkeparti, Dagfinn Høybråten, har merket seg at regjeringens hovedprioriteringer for Norges deltakelse i Europarådet for 2010 har vært fulgt aktivt opp. Dette gjelder særlig spørsmålene knyttet til behovet for å styrke det europeiske menneskerettighetssystemet – støtte til demokratiarbeid i medlemslandene, utvikle samarbeid mellom EU og OSSE og en videre reform av Europarådet.

Komiteen registrerer at som følge av at Russland og flere land i Sentral- og Øst-Europa samt Sør-Kaukasus nå er blitt medlemmer av Europarådet, er fokus på menneskerettighetsspørsmål økt betydelig. Komiteen forventer at situasjonen og konflikter i nye medlemsland, Hviterussland og på Vest-Balkan får betydelig oppmerksomhet fra Europarådets side fremover.

Komiteen er av den oppfatning at konflikten mellom Russland og Georgia trenger økt internasjonal fokus, og er tilfreds med at Europarådet har økt engasjement på denne konflikten og på Kaukasus-regionen.

Komiteen er tilfreds med det norske fokus i arbeidet i Europarådets folkerettskomité og mener at oppmerksomheten rundt menneskerettighetsspørsmål, folkerettslige spørsmål og korrupsjon må ha en fortsatt høy oppmerksomhetsgrad i Europarådet, ikke minst som følge av Europarådets nye medlemsland.

Komiteen er videre tilfreds med at arbeidet med Europarådets reformprogram videreføres, noe som vil medføre at Europarådets kjerneområder får høyere prioritet. Reformprogrammet har etter komiteens oppfatning bidratt til at Europarådet nå spiller en mer aktiv rolle i europeisk politikktutforming.

Komiteen merker seg Europarådets og regjeringens prioritering for å forebygge økt religiøs ekstremisme, og støtter dette arbeidet.

Komiteen registrerer også det betydelige presset Den europeiske menneskerettighetsdomstolen er under, og noterer seg at antallet ubehandlede saker øker, på tross av at domstolen har fått økt kapasitet og at domstolen også behandler flere saker. Komiteen er likevel bekymret for at domstolen ikke synes å være i stand til å behandle og fatte vedtak i saker raskere, slik det orienteres om i meldingen. Komiteen er derfor opptatt av at domstolens effektivitet og kapasitet styrkes. Komiteen har merket seg at over 60 pst. av klagen til Den europeiske menneskerettighetsdomstolen kommer fra Russland, Tyrkia, Romania, Ukraina og Italia, og at Tyrkia og Russland ligger på topp når det gjelder domfellelser.

Komiteen er fornøyd med at samarbeidet mellom Europarådet og EU utvikles, særlig med fokus på menneskerettigheter, rettsstat og godt styresett i de nye medlemslandene. Komiteen merker seg også at arbeidet med samordning og koordinering mellom Europarådet og OSSE følges opp, et arbeid som er nødvendig, særlig siden kampen mot terror har hovedfokus.

Komiteen har også merket seg det arbeid som Wergelandsenteret i Norge utfører som et europeisk ressurscenter for opplæring innen flere av Europarådets hovedoppgaver, særlig med henblikk på kompetanseutvikling blant lærere.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Meld. St. 20 (2010–2011) – om Norges deltakelse i Europarådet i 2010 – vedlegges protokollen.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 18. mai 2011

Ine M. Eriksen Søreide

leder

Ivar Kristiansen

ordfører

